

българската държавна територия винаги ставало чръзъ обединението на словѣнскитѣ области. Но какво е било положението на словѣнитѣ въ българската държава? Професоръ В. Н. Златарски възъ основа на цитираното по-горѣ негово мнѣние за съюзния договоръ между прабългаритѣ и словѣнитѣ, мисли, че послѣднитѣ били главенъ факторъ при основанието на българската държава и че въ втората половина на VIII в. между двата главни елемента — прабългаритѣ и словѣнитѣ — съществувала борба за равноправно участие въ държавното управление и национално прѣобладаване⁸⁶. Ние се осмѣляваме да сме на противно мнѣние по този въпросъ и мислимъ, че словѣнитѣ заимали положение на подчинени и покорени и че тѣ, като такива, изобщо били отстранени отъ централното управление. Това положение траяло до тогава, до когато съществувала рѣзка етнологична разлика между тѣзи два елемента въ българската държава и до когато не била изгладена разликата между побѣдители и побѣдени, завоеватели и покорени. Византийскитѣ лѣтописци говорятъ и за съучастието на словѣнитѣ въ българскитѣ военни походи⁸⁷. Това е вѣрно, защото словѣнитѣ, като подчинени, били длъжни да пълнятъ редоветѣ на българската войска, както правили и когато били подъ властѣта на хунитѣ, аваритѣ, византийцитѣ и другитѣ народи. Че словѣнитѣ само по неволя и по принуждение взимали участие въ българскитѣ войни, това се установява отъ факта, че тѣ се забѣлѣзватъ между българскитѣ войски, само когато българската държава била крѣпка и когато на българския владѣтелски прѣстолъ седѣлъ владѣтель, каквито били Аспарухъ, Тервель, Телець, Крумъ и др. Но когато българската държава отслабвала, и юздитѣ на държав-

⁸⁶ Златарски В. Н. Студии Пс. LXIII, 340.

⁸⁷ Theoph. I, 573, 668.

„ Niceph. 78.